

SCENARIUSZ

KATEDRY W POZNANIU I GNIEŹNIE JAKO POMNIKI PAMIĘCI

WPROWADZENIE: Poniższy scenariusz ma za zadanie nauczyć doświadczania *krajobrazu kulturowego* poprzez odczytywanie wielorakich i nakładających się na siebie znaczeń zakodowanych w architektonicznych obiektach sakralnych Poznania i Gniezna. Indywidualne spostrzeżenia podczas wizyty w katedrach w Poznaniu i Gnieźnie, skonfrontowane z sensami nadawanymi przez różne podmioty tym budowłom, jak i obiektom znajdującym się w ich wnętrzu, pozwolą rozpoznać funkcję i wielopoziomą złożoność przypisywaną budowłom będącym ważnymi czynnikami kształtowania tożsamości historycznej i świadomości narodowej jak i lokalnej społeczności Wielkopolski.

Cele:

1. Poznanie dziejów Polski i Wielkopolski poprzez zbadanie dziejów obiektów architektonicznych tworzących *krajobraz kulturowy* oraz wybranych obiektów znajdujących się we wnętrzu katedr;
2. Poznanie mechanizmów powstawania pomników pamięci tworzących *krajobraz kulturowy*
  - rozwijanie umiejętności odczytywania, analizowania i interpretowania informacji zawartych w tekstach kultury (tekst, budowle, pomniki, malarstwo)
  - stworzenie medialnej wizytówki katedr w Poznaniu i Gnieźnie obrazującej jej historię i znaczenie dla lokalnej i narodowej wspólnoty

Materiały:

- komputer z dostępem do Internetu
- aparat fotograficzny lub kamera
- pendrive
- materiały pomocnicze

PRZEBIEG ZAJĘĆ

CEL: wzbudzanie zaciekawienia, aktywizacja posiadanej wiedzy, wyzwalanie emocji

Warto podkreślić, że „czytanie krajobrazu kulturowego” jest swoistą przygodą łamania szyfrów przeszłości. Może stanowić intrygującą wyprawę w nieznaną, odsłaniającą kolejne warstwy powiązań i uwarunkowań.

ETAP 1: AKTYWACJA (działania w klasie i środowisku cyfrowym)

Wprowadzenie do „czytania krajobrazu kulturowego” oraz strategii kształcenia wyprzedzającego (wyjaśnienie: jak będziemy pracować, w jaki sposób i w jakim celu)

- Przypomnienie pojęcia krajobrazu kulturowego i założeń kompleksowego jego odczytywania.
- Wyjaśnienie, na czym polega „czytanie krajobrazu kulturowego” („czytanie krajobrazu kulturowego” to odkrywanie kulturowych śladów między innymi działalności człowieka, jego relacji z przestrzenią; odszyfrowywanie nakładających się warstw historycznych, oddziaływań, wydobywanie ukrytych sensów
- Wskazanie etapów strategii nauczania wyprzedzającego (podkreślanie roli aktywności ucznia w poszukiwaniu i zdobywaniu wiedzy).

Zasady strategii nauczania wyprzedzającego.

W zależności od tego, co uczniom sprawia trudność, można szczegółowo przybliżyć pewne elementy strategii, tak aby wiedzieli, czemu te działania służą.

Przypomnienie zasad strategii kształcenia wyprzedzającego

- Poszukiwanie odniesień we własnej dotychczasowej wiedzy – dzięki temu lepiej pamiętamy i lepiej przyswajamy nowe informacje, rozszerzając już istniejące wiadomości w naszej głowie
- samodzielne pogłębianie wiadomości z różnorodnych źródeł – dzięki zaangażowaniu uruchamiamy emocje, które ułatwiają zapamiętanie, uczymy się więcej, kiedy nikt nas nie wyręcza i pracujemy samodzielnie; ważne jest zaangażowanie i pobudzenie ciekawości poznawczej, dzięki której podejmujemy działania;
- samodzielność pracy pozwala na podjęcie i wypróbowanie różnych strategii działania i wybrania najskuteczniejszej;
- przetwarzanie i porządkowanie informacji w system wiedzy – w wyniku własnej aktywności, doświadczeń, wysiłku i pracy tworzymy własną wiedzę, będącą indywidualnym odkryciem

Cel modułu.

Celem modułu jest „czytania krajobrazu kulturowego” – w wypadku tego scenariusza odbywa się to poprzez poznawanie historii katedr w Poznaniu i Gnieźnie oraz odszyfrowywania przeszłości kraju/Wielkopolski w jej wnętrzu i architekturze. Dzięki temu następuje zagłębienie i odkrycie nowego znaczenia kryjącego się w tych budowlach, które są dla nas na pierwszy rzut oka przysłonięte.

Warto podsumować wprowadzenie, wskazując, iż już zewnątrz forma budynków katedralnych zmieniała się na przestrzeni lat i zmiany te skrywają wiele ciekawych informacji i ukrytych sensów.

Wprowadzenie do tematu

Nauczyciel rozkłada zdjęcia katedry w Poznaniu i Gnieźnie (materiał pomocniczy nr 1). Prosi uczniów, aby spróbowali je zidentyfikować i je omówili (co to za budowla, jak wygląda, z czym może być związana, z jakiego okresu pochodzą fotografie, jakie są zasadnicze różnice między współczesnymi katedrami a tymi uwiecznionymi na zdjęciach).

<p><i>Wkład własny w poznanie i zaprezentowanie wyników swojej pracy innym grupom ma zaktywizować uczniów w zdobyciu podstawowych informacji na temat katedr, które przydadzą się w toku dalszej pracy.</i></p> <p><i>Przedstawienie wymienionych postaci i miejsca ma już na tym etapie wskazać na to, że katedry w Poznaniu i Gnieźnie łączą w sobie element religijny i narodowy/państwowy.</i></p> <p><i>Omówione na tym etapie postacie oraz miejsce pozwala skupić się na innych obiektach na późniejszym etapie realizacji projektu .</i></p>	<p style="text-align: center;">Wykonanie zadania wstępnego (środowisko cyfrowe)</p> <p>Instrukcja dla uczniów:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Podzielcie się na trzy grupy. Każda z grup zapoznaje się z historią katedry w Poznaniu i Gnieźnie. Zwróćcie szczególną uwagę na okres i kontekst ich powstania oraz jej losy na przestrzeni lat aż do czasów powojennych — Powiążcie dzieje katedry z historią Polski i Wielkopolski — Powiążcie historie katedr z dziejami Poznania i Gniezna — Każda z grup dodatkowo opisuje historię danej osoby/obiektu osadzając ją w kontekście danej katedry: <ul style="list-style-type: none"> a. Grupa 1 – postać biskupa Jordana b. Grupa 2 – postać biskupa Wawrzyńca Goślickiego c. Grupa 3 – „Złota Kaplica” <p>Wyniki swoich badań grupy przedstawiają w krótkiej prezentacji multimedialnej</p>
<p>CEL: selekcjonowanie informacji, analiza, synteza, porównywanie, przetwarzanie i nadawanie im nowej formy.</p> <p><i>W materiale pomocniczym nr 2 zostały specjalnie wybrane zdjęcia obiektów o charakterze religijnym, świeckim i mieszanym (łączącym oba). Wybrane fotografie nie odzwierciedlają idealnie obiektów – dzięki temu uczniowie muszą włożyć większy trud, by odnaleźć w katedrze obiekty. Ta strategia ma zarazem wzbudzić w uczniach zainteresowanie poszukiwaniami.</i></p> <p><i>Wybranie obiektów znajdujących się w różnych częściach katedry mają zmotywować uczniów do poznania przestrzeni katedry i poznanie jej wnętrza</i></p> <p><i>W przypadku trudności grupy poszukującej miejsca opisywanego przez prof. B. Korzeniowskiego nauczyciel ukierunkowuje uczniów, że chodzi o kryptę znajdującą się pod posadzką przy wejściu do budynku.</i></p> <p><i>W sytuacji gdyby uczniowie sami nie odkryją, że obiekty w katedrze posiadają charakter religijny, świecki oraz mieszany, (łączący oba), nauczyciel stara się ukierunkować ich na to w sposób taki, by sami do tego doszli.</i></p> <p><i>Po wykonaniu zadania z kroku 1, w którym były wskazane bezpośrednie obiekty, uczniom teraz będzie łatwiej na własną rękę wybrać inne obiekty w katedrze gnieźnieńskiej o wskazanych charakterach.</i></p>	<p>ETAP 2: PRZETWARZANIE (środowisko cyfrowe)</p> <p>Wykonanie zadania w oparciu o doświadczenie przestrzeni, w jakiej są usytuowane katedry w Poznaniu i Gnieźnie, poznanie wnętrza katedr, odszyfrowywanie symboliki ukrytej w jej wystroju i układzie architektonicznym oraz wykonanie zadania w oparciu o materiały umieszczone w środowisku cyfrowym (opracowania, strony www, itp.).</p> <p>Instrukcja dla uczniów:</p> <p>KROK1:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Podzielcie się na te same co wcześniej trzy grupy. Każda grupa otrzymuje zestaw składający się z trzech wskazówek dotyczących obiektów w katedrze: dwa zdjęcie i jeden tekst (materiał pomocniczy nr 2); — Odnajdzie w katedrze poznańskiej obiekty których dotyczą wskazówki; — Scharakteryzujcie dane obiekty wypełniając dokładnie karty pracy (materiał pomocniczy nr 3); — Zróbcie zdjęcia/filmy swoim obiektom, które przydadzą się w stworzeniu wizytówki multimedialnej katedry w Poznaniu i Gnieźnie — Kończąc wizytę w katedrze każda grupa robi zdjęcie wybranego fragmentu zewnętrznej fasady katedry oraz jakiegoś elementu architektonicznego wnętrza katedry opisując krótko w jakim stylu jest pobudowany i jakie zawiera elementy charakterystyczne dla swojego stylu — Na podstawie kart pracy opowiedzcie o swoich obiektach i ich dziejach oraz pokierujcie innych uczniów do nich w taki sposób, by bez problemu odnaleźli je w katedrze. <p>KROK 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Podzielcie się na te same co wcześniej trzy grupy. Każda grupa wybiera sobie po trzy obiekty w katedrze gnieźnieńskiej do omówienia. Obiekty nie mogą się powtarzać w grupach. Kryterium wyboru musi być takie jak w poprzednim kroku, czyli mają to być obiekty o charakterze

	<p>religijnym, świeckim i mieszanym (łączącym oba)</p> <ul style="list-style-type: none"> — Scharakteryzujcie dane obiekty wzorując się na schemacie kart pracy z poprzedniego kroku (zob. materiał pomocniczy nr 3) — Zróbcie zdjęcia/filmy swoim obiektom, które przydadzą się w stworzeniu wizytówki multimedialnej katedry w Poznaniu i Gnieźnie — Kończąc wizytę w katedrze każda grupa robi zdjęcie wybranego fragmentu zewnętrznej fasady katedry oraz jakiegoś elementu architektonicznego wnętrza katedry opisując krótko w jakim stylu jest pobudowany i jakie zawiera elementy charakterystyczne dla swojego stylu — Na podstawie kart pracy opowiedzcie o swoich obiektach i ich dziejach oraz pokierujcie innych uczniów do nich w taki sposób, by bez problemu odnaleźli je w katedrze. <p>KROK 3:</p> <p>Każda grupa przygotowuje wizytówkę medialną katedr w Poznaniu i Gnieźnie ze szczególnym uwzględnieniem poznawanych przez siebie obiektów. Wykorzystajcie zrobione przez Was zdjęcia, jak również inne dostępne w Internecie lub w innych źródłach materiały multimedialne (filmy, zdjęcia, animacje itp.):</p>
<p>CEL: selekcjonowanie informacji, analiza, synteza, porównywanie, przetwarzanie i nadawanie im nowej formy.</p> <p><i>W czasie prezentacji nauczyciel ma sposobność dokonać wstępnej oceny prezentowanych rozwiązań, zgodnie z wcześniej ustalonymi kryteriami, wśród których może się znaleźć:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> — wyszukanie i porządkowanie informacji — odczytanie krajobrazu kulturowego — przetworzenie informacji 	<p>ETAP 3: SYSTEMATYZACJA (zajęcia w klasie)</p> <p>Rekapitulacja – Krajobraz rozszyfrowany</p> <p>Prezentacja zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Uczniowie prezentują multimedialną wizytówkę — Po przedstawieniu wszystkich wizytówek medialnych uczniowie wypełniają karty oceny (materiał pomocniczy nr 4) wskazując na ich mocne i słabe strony — Po jej zaprezentowaniu nauczyciel prowadzi dyskusje z uczniami, w której zadaje takie pytania jak: <ul style="list-style-type: none"> a. Co trzeba zrobić, aby katedry do nas „przemówiły”? b. Na czym polega wartość historyczna katedr w Poznaniu i Gnieźnie? c. Na czym polega wartość historyczna obiektów we wnętrzu katedr w Poznaniu i Gnieźnie? d. Na czym polega specyfika tych obiektów? e. Jakie uczniowie znają obiekty krajobrazu kulturowego z początków państwowości Polskiej? f. Dlaczego historia Polski ściśle wiąże się z historią chrześcijaństwa w Polsce? g. Czy łatwo odseparować historię Polski od historii chrześcijaństwa w Polsce na przykładzie dziejów Poznania i Gniezna?

<p><i>Dyskusja nad kazaniem kard. Wyszyńskiego powinna wskazać cztery aspekty:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. kontekst polityczny powojennego sporu między Kościołem a władzami partyjno-państwowymi, zwłaszcza w dobie obchodów milenijnych, podczas których ścierały się wizje laickiej historii Polski, w tym i jej początków, wraz z wizją historii eksponującą znaczenie chrześcijaństwa w życiu Polski;</i> <i>2. tzw. regotyżacji katedr, czyli ich odbudowie/odnowie, kard. Wyszyński nadawał symboliczne znaczenie – gotyk w architekturze nawiązuje do duchowego zbliżenia się ku Bogu. Odnowa katedr w tym duchu miała wskazywać siłę chrześcijańskiej pobożności w powojennym społeczeństwie;</i> <i>3. regotyżacja katedr miała w ujęciu Wyszyńskiego uzmysłowić powojennemu społeczeństwu, że w okresie obchodów milenijnych polskie społeczeństwo powinno tak odnowić się w wierze, by zbliżyć się duchowo do swoich dawnych potomków – mieszkańców Polski za czasów Mieszka I, którzy po przyjęciu chrześcijaństwa, budowali z wiarą wielkie świątynie z wielką chrześcijańską gorliwością</i> <i>4. ostatni, najbardziej abstrakcyjny poziom analizy kazań kard. Wyszyńskiego powinien wskazywać, że prymas poprzez nadawanie ww. sensów symbolicznych katedrom – zwłaszcza odnowionej, gotyckiej fasadzie katedry w Poznaniu oraz wnętrzu katedry w Gnieźnie – nadawał tym budynkom cechę pomnika pamięci odsyłającego do najstarszej historii Polski oraz preferował kościelną wizję historii kraju eksponującą znaczenia chrześcijaństwa</i> <p><i>Ze względu na ukryte znaczenie sensów nadawanych przez Wyszyńskiego katedrom w Poznaniu i Gnieźnie, nieodzowna jest rola nauczyciela by wskazał te wielopoziomowe działania procesu tworzenia z obiektów sakralnych pomników pamięci oraz „działania” ich w krajobrazie kulturowym Wielkopolski</i></p>	<p>Uzupełnienie</p> <ul style="list-style-type: none"> — Każda z grup prezentuje zdjęcia wybranych elementów architektonicznych fasady i wnętrza z katedry w Poznaniu i Gnieźnie opisując w jakim stylu zostały one pobudowane i jakie cechy charakterystyczne tych stylów są widoczne na sfotografowanych elementach katedr — Nauczyciel wręcza uczniom zdjęcia przedwojenne katedr, które już widzieli (materiał pomocniczy nr 1) oraz zdjęcia powojenne katedr (materiał pomocniczy nr 6) oraz pyta ich o zmiany, jakie zaszły w wystroju i zewnętrznej fasadzie budynków, a dyskusje prowadzi tak, by uczniowie próbowali odpowiedzieć na pytanie dlaczego tak mocno różnią się katedry sprzed jak i po wojnie. — Nauczyciel rozdaje fragmenty kazań kardynała Stefana Wyszyńskiego i prowadzi z uczniami dyskusję na temat przeprowadzonej po 1945 r. regotyżacji katedr oraz naświetla kwestię obchodów milenijnych w 1966 r.
<p><i>Celem samooceny jest wyrobienie w uczniach autorefleksji nad tym, czego nauczyli się w ramach zajęć, co skutkuje wzmocnieniem przejęcie przez ucznia odpowiedzialności za swoją naukę.</i></p> <p><i>Analiza, wraz z nauczycielem, efektów projektów oraz wyniesionych umiejętności i wiedzy, kształtuje umiejętność krytycznej oceny swojej pracy i jej doskonalenie w przyszłości</i></p>	<p>ETAP 2: EWALUACJA (zajęcia w klasie)</p> <p>Samoocena i informacja zwrotna nauczyciela</p> <ul style="list-style-type: none"> — Uczniowie wypełniają indywidualnie efekty swojej pracy i umiejętności oraz wiedzę zdobytą w oparciu o realizację scenariusza lekcji (materiał pomocniczy nr 5). <p>Ocena prac w grupach i informacja zwrotna nauczyciela</p> <ul style="list-style-type: none"> — Wypełnione karty oceny pracy grupy trafiają do ocenianych grup. — Nauczyciel wskazuje na mocne i słabe strony pracy poszczególnych zespołów oraz efektów ich działań na

zasadzie oceny kształtującej

- Następuje analiza tych informacji.
- Po przeanalizowaniu uczniowie z nauczycielem układają katalog porad i wskazówek

MATERIAŁ POMOCNICZY

FOTOGRAFIE FASAD KATEDRY NMP W GNEŹNIE I KATEDRY ŚŚ APOSTOŁÓW PIOTRA I PAWŁA W POZNANIU

1. Przedwojenne zdjęcia katedry w Poznaniu:

Fot. Roman Stefan Ulatowski. Zdjęcie pochodzi z: [www. cyryl.pl](http://www.cyryl.pl), sygn. CYRYL_18_1_3_0006

Fot. Roman Stefan Ulatowski. Zdjęcie pochodzi z: [www. cyryl.pl](http://www.cyryl.pl), sygn. CYRYL_18_1_3_0005

Zdjęcie pochodzi z: https://fotopolska.eu/Bazylika_archikatedralna_sw._Piotra_i_Pawla_Poznan?f=18608-foto

Zdjęcie pochodzi z: https://fotopolska.eu/Bazylika_archikatedralna_sw._Piotra_i_Pawla_Poznan?f=1153757-foto

1. Przedwojenne zdjęcia katedry w Gnieźnie:

Zdjęcie pochodzi z:

https://gniezno.fotopolska.eu/Archikatedra_Wniebowzicia_Najswietszej_Maryi_Panny_Gniezno?f=1240495-foto

Zdjęcie pochodzi z: https://gniezno.fotopolska.eu/Archikatedra_Wniebowzicia_Najswietszej_Maryi_Panny_Gniezno?f=759807-foto

Zdjęcie pochodzi z:

https://gniezno.fotopolska.eu/Archikatedra_Wniebowzicia_Najswietszej_Maryi_Panny_Gniezno?f=401393-fotopo

2

MATERIAŁ POMOCNICZY

MATERIAŁY DO ZAJĘĆ W GRUPACH W KATEDRZE POZNAŃSKIEJ

GRUPA 1:

1. Zdjęcie miecza św. Piotra z Katedry w Poznaniu:

Zdjęcie pochodzi z: <http://muzeum.poznan.pl/zbiory/miecz-sw-piotra/>

2. Dwa fragmenty z powieści „Korona śniegu i krwi”:

„Przemysł wyszedł z katedry (...) W dzieciństwie rozpalonymi oczami chłonał w poznańskiej katedrze monumentalne nagrobki królów. Wyobrażał sobie, że będzie jak Bolesław Chrobry, przed którego płytą stał. Albo jak Bolesław Śmiały, król bez grobu. Nie chciał być tylko Mieszkiem II, za to ciągnęło go do pięknego szarego kamienia, pod którym spoczywać miał książę Mieszko I, legendarny, na wpół pogański Piast. Matka kazała mu palić świece przed nagrobkiem dziada, Władysława Odonica, i modlić się u płyty ojca, Przemysła I, i w ten sposób nawracała syna, sprowadzając z marzeń na ziemię. Naocznie pokazywała mu, że owszem, jest potomkiem królów, ale przede wszystkim jest dzieckiem Wielkiego Rozbicia. I powtarzała mu w kółko, jak psalm:

– Synu, każdemu z Piastów wydaje się, że to jego Głowa pasuje do korony. Nie daj sobie zatruć duszy mrzonkami.

A on od początku rwał się do miecza, do konia, uciekał piastunkom i, raniąc dłonie, pociągał i wskakiwał na ceglane, wciąż niewykończone zwieńczenie. Z góry widział wszystko! Wstęgę Warty, jej meandrujące odnogi niczym włosy dziewczyny rozpuszczone na wietrze, podmokłe łąki i małe wysepki, wieże katedry na Ostrowie, równy kwadrat rynku z drewnianą bryłą ratusza, maleńkie domy wokół, i drogi wiodące z miasta we wszystkie świata

strony. Czasami mgła osiadała na krańcach pola widzenia i wtedy wyobrażał sobie, że jego wzrok sięga Bałtyku, że widzi jego siwe fale. I był wtedy Bolesławem Chrobrym, który zbrojnie zdobył niezmierny kraj.”

[...]

„Przemysł poszedł tuż przed świtem w stronę wież poznańskiej katedry. Mostem przeszedł na Ostrów Tumski, ale nie wchodził do środka świątyni. Poszedł pod wzgórze, na którym wznosiło się stare palatium pierwszego króla. Stał przed wielkim, płaskim kamieniem wmurowanym w ścianę pałacowej kaplicy. Przed wiecowym tronem Mieszka i Chrobrego. Przed skałą, na której siadali dwaj pierwsi wodzowie. Uklęknął i oparł o niego czoło. Czekał na świt. Gdy wzeszło słońce, wstał. Przypasał miecz i poszedł do Okrągłej Sali. Stał przed swą dużą i małą radą, najważniejszym zgromadzeniem obu połączonych księstw. Aby wygrać wiec z rycerstwem całego kraju, musi najpierw stoczyć batalię z baronami. Po obu jego bokach usiadł arcybiskup Jakub II i książę Pomorza, Mściwój. Kanclerz krakowski Prokop i kasztelan krakowski Żegota zajęli miejsca gości.

– Od śmierci Henryka IV, księcia Wrocławia, mocą jego testamentu zostałem księciem Małej Polski i Krakowa. Jednak wiec rycerstwa krakowskiego przywołał na tron Vaclava Przemyślidę, a możni oddali się jego opiece. Staję przed wami, moi panowie, by zapytać was, czy chcecie wesprzeć mnie w walce o krakowski tron. (...)

Książę Pomorza, Mściwój powiedział:

– Skórka niewarta wyprawki

Wojewoda gdański Świeca dodał:

– Wizja piękna, od morza do Tatr. Ale nie dla rycerstwa pomorskiego.

Tonie nasza wojna.

Wojewoda poznański Tomasz Nałęcz, wojewoda kaliski i gnieźnieński Mikołaj Łódzia:

– Nam bliżej do Krakowa niż wam. Ale Starsza Polska to dom, którego trzeba bronić. Jeśli Mała Polska nas nie chce i woli Czechów, nie będziemy się pchali siłą.

Andrzej Zaremba, kanclerz, westchnął:

– Jeden krajach! Ale prawda, nie możemy zmuszać nikogo.

Przemysł skwitował:

– Jesteśmy niepodzielni

Wtedy wstał arcybiskup Jakub II i powiedział:

– Na naszych oczach dzisiaj odrodziło się królestwo. Bo mając wiele, po raz pierwszy nie zachcieliśmy mieć wszystkiego.

Mściwój odstawił kielich i westchnął:

– Lepiej bym tego nie ujął.

Jakub II skinął mu głową i dokończył:

– Zwrócimy się do papieża z supliką koronę dla Królestwa Polskiego.

Dla księcia Przemysła

Mściwój krzyknął:

– Mogę umierać!

A widząc niewyraźne miny wszystkich, dodał:

– Dla królestwa! – I nieoczekiwanie się zaśmiał.

– Będę pierwszy, wy dopiero po mnie!

Trzej wojewodowie powiedzieli jednym głosem:

– Korona! Korona! Korona!

I zakrzyknęli:

– Radzi jesteśmy!”

3. Zdjęcie nagrobka kard. Mieczysława Ledóchowskiego z Katedry w Poznaniu:

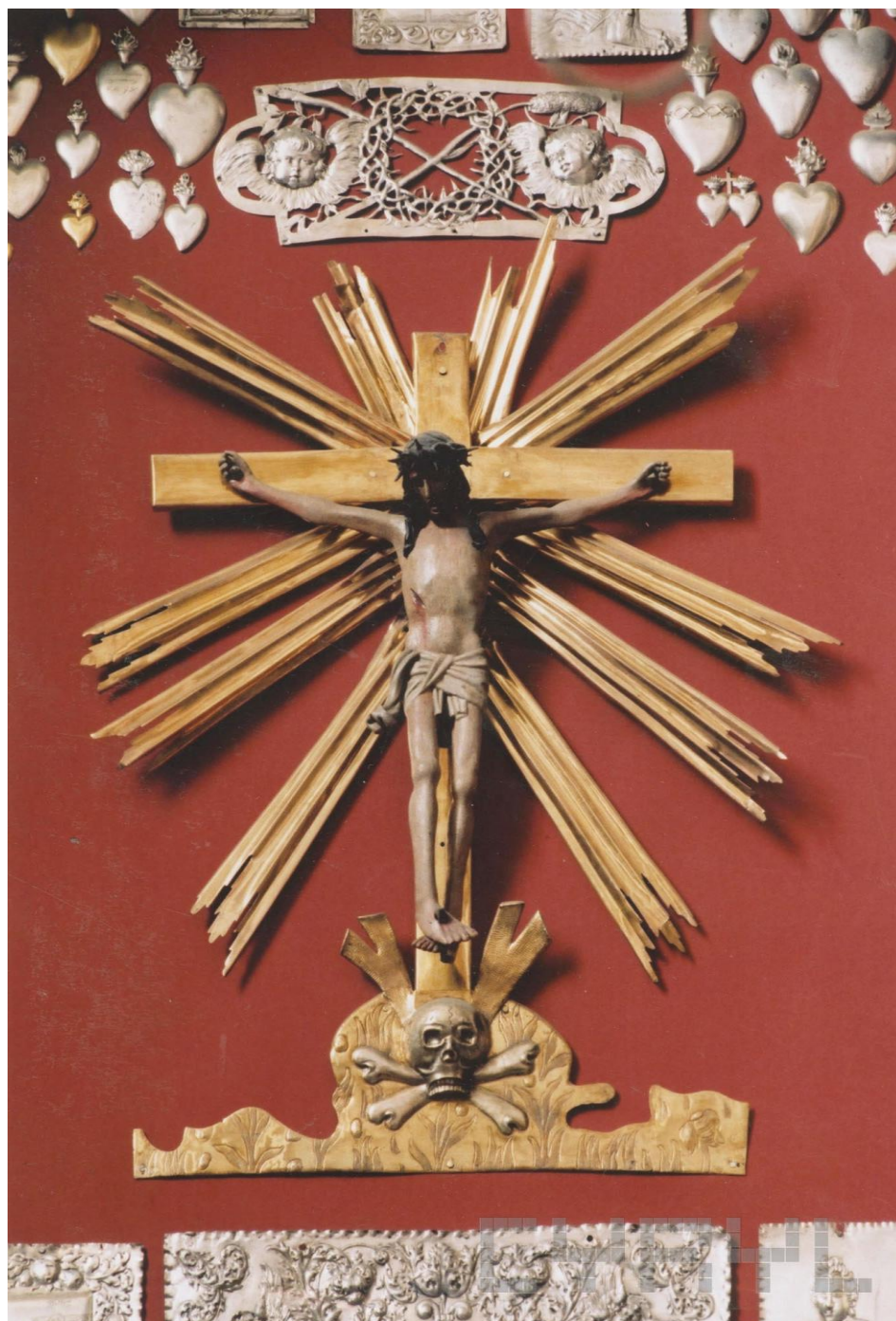

Fot. Roman Stefan Ulatowski. Własność Miejskiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu.
Zdjęcie pochodzi z: [www. cyryl.pl](http://www.cyryl.pl), sygn. CYRYL_18_10_2_22_0046

GRUPA 2:

1. Zdjęcie „złotego krzyża” z Katedry w Poznaniu:

Fot. Jerzy Miecznikowski. Własność Miejskiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu. Zdjęcie pochodzi z: [www. cyryl.pl](http://www.cyryl.pl), sygn. CYRYL_18_10_1_15_0011

2. Zdjęcie bp. Jana Lubrańskiego z Katedry w Poznaniu:

Fot. Krzysztof Jabłoński. Własność Miejskiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu. Zdjęcie pochodzi z: www.cyryl.pl, sygn. CYRYL_18_10_2_10_0001

3. Fragment z płyty nagrobnej Wawrzyńca Powodowskiego z Katedry w Poznaniu:

„Urodzony Wawrzyniec Powodowski, ślechetny rodem i cnotami, odebrawszy lepsze wychowanie i ozdobiwszy oneż życiem dworskiem, bojaźnią bożą od dzieciństwa umysł napoiwszy, miły był Bogu i ludziom. Na koniec obdarzony znakomicie miłością pobożnością, mądrością, radą i innemi cnotami, poświęcił się stanowi wojskowemu, a zostawszy kawalerem maltańskim, dobra zakonu tu w województwie poznańskim leżące objął jako Komandor, potwierdzony był w roku 1531 z wszelkiem prawem na tę godność. [...] Po śmierci przez roku cały (dziwne pobożnemi i tajemniczemi zjawieniami) z grobu wychodził i podczas mszy uroczystych śpiewanych u wielkiego ołtarza, z dobytym mieczem podczas ewangelii świętej, między stallami prałatów i kanoników a stallami niższego duchowieństwa widocznie stawał. Po ukończeniu zaś mszy niknął.”

Cyt. za: *Wspomnienia Wielkopolski to jest województw poznańskiego, kaliskiego i gnieźnieńskiego* przez Edwarda Hr. Raczyńskiego T.1, Poznań 1842, s. 208.

GRUPA 3:

1. Zdjęcie obrazu: „Wjazd św. Marcina” w Katedrze w Poznaniu:

Fot. Roman Stefan Ulatowski. Własność Miejskiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu. Zdjęcie pochodzi z: [www. cyryl.pl](http://www.cyryl.pl), sygn. CYRYL_18_1_3_0044

2. Fragment wspomnień Bohdana Korzeniewskiego:

„W ostatnich miesiącach wojny znalazłem się w Poznaniu. Miałem parę godzin wolnych. Ciekaw byłem, czy Poznań jest bardzo zniszczony i poszedłem zobaczyć. Najpierw do katedry. Nad środkiem nawy ziała wielka dziura i te pyłki majowego śniegu wirowały w niej. Pomyślałem, że podmuch musiał być silny, skoro tyle barokowych figur wypadło z nisz. (...) Byłem sam... Podszedłem bliżej i zobaczyłem rzecz bardzo dziwną, wstrząsającą. To nie były

figury, lecz zwłoki. Kilkanaście, a może kilkadziesiąt postaci w złotogłowiach, w jedwabiach. Złotogłowa miały kolor rdzy, jedwabie były żółtawe. Barwy zgaszone, tajemnicze, głębokie. Te postacie bardzo dobrze zachowane, ze skórą obciągniętą na twarzach, z włosami, wyciągnięto zapewne po to, by je obrać z kosztowności. Dokonał tego oddział wojska, dobrze zorientowanego w możliwościach rabunku (...). Więc zdjęto pierścienie, zabrano karabele, jeśli jeszcze były a zwłoki ustawiono jak w teatrze.”

Cyt. za: *Sława i infamia. Z Bohdanem Korzeniewskim rozmawia Małgorzata Szejnert*, Warszawa 1998, s. 118-119.

3. Zdjęcie nagrobka abp. Marcina Dunina z Katedry w Poznaniu:

Fot. F. Maćkowiak. Własność Miejskiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu. Zdjęcie pochodzi z: [www. cyryl.pl](http://www.cyryl.pl), sygn.

CYRYL_18_10_2_22_0059

MATERIAŁ POMOCNICZY

KARTA PRACY DLA KAŻDEJ GRUPY

GRUPA.....	
Zdjęcie nr 1	<ol style="list-style-type: none"> 1. co to za obiekt 2. kogo/czego dotyczy dane zdjęcie 3. gdzie obiekt znajduje się w katedrze (używajcie fachowego języka posługując się takimi określeniami jak nawa, palica, płyta nagrobna, ołtarz boczny, prezbiterium itp.). Wasza instrukcja dotarcia do obiektu musi być czytelna dla innych 4. opiszcie krótko historię danego obiektu 5. opiszcie historię człowieka/przedmiotu uwiecznionego przez obiekt 6. jaki ma charakter obiekt – czy ma charakter sakralny, świecki, a może łączy w sobie oba te charaktery?; czy jest przedmiotem kultu religijnego czy nie?
Zdjęcie nr 2	<ol style="list-style-type: none"> 1. co to za obiekt 2. kogo/czego dotyczy dane zdjęcie 3. gdzie obiekt znajduje się w katedrze (używajcie fachowego języka posługując się takimi określeniami jak nawa, palica, płyta nagrobna, ołtarz boczny, prezbiterium itp.). Wasza

	<p>instrukcja dotarcia do obiektu musi być czytelna dla innych</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. opiszcie krótko historię danego obiektu 5. opiszcie historię człowieka/przedmiotu uwiecznionego przez obiekt 6. jaki ma charakter obiekt – czy ma charakter sakralny, świecki, a może łączy w sobie oba te charaktery?; czy jest przedmiotem kultu religijnego czy nie?
<p>Tekst</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. kim jest autor tekstu 2. scharakteryzujcie krótko rodzaj tekstu 3. o czym mowa w tekście 4. kogo/czego dotyczy tekst 5. o jaki obiekcie mowa w tekście 6. gdzie obiekt znajduje się w katedrze (używajcie fachowego języka posługując się takimi określeniami jak nawa, palica, płyta nagrobna, ołtarz boczny, prezbiterium itp.). Wasza instrukcja dotarcia do obiektu musi być czytelna dla innych 7. opiszcie krótko historię danego obiektu 8. opiszcie historię człowieka/przedmiotu/miejsca, o którym jest tekst 9. jaki ma charakter obiekt, którego tekst dotyczy – czy ma charakter sakralny, świecki, a może łączy w sobie oba te charaktery?; czy jest przedmiotem kultu religijnego czy nie?

MATERIAŁ POMOCNICZY

KARTA OCENY PROJEKTU INNYCH GRUP

GRUPA.....	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY

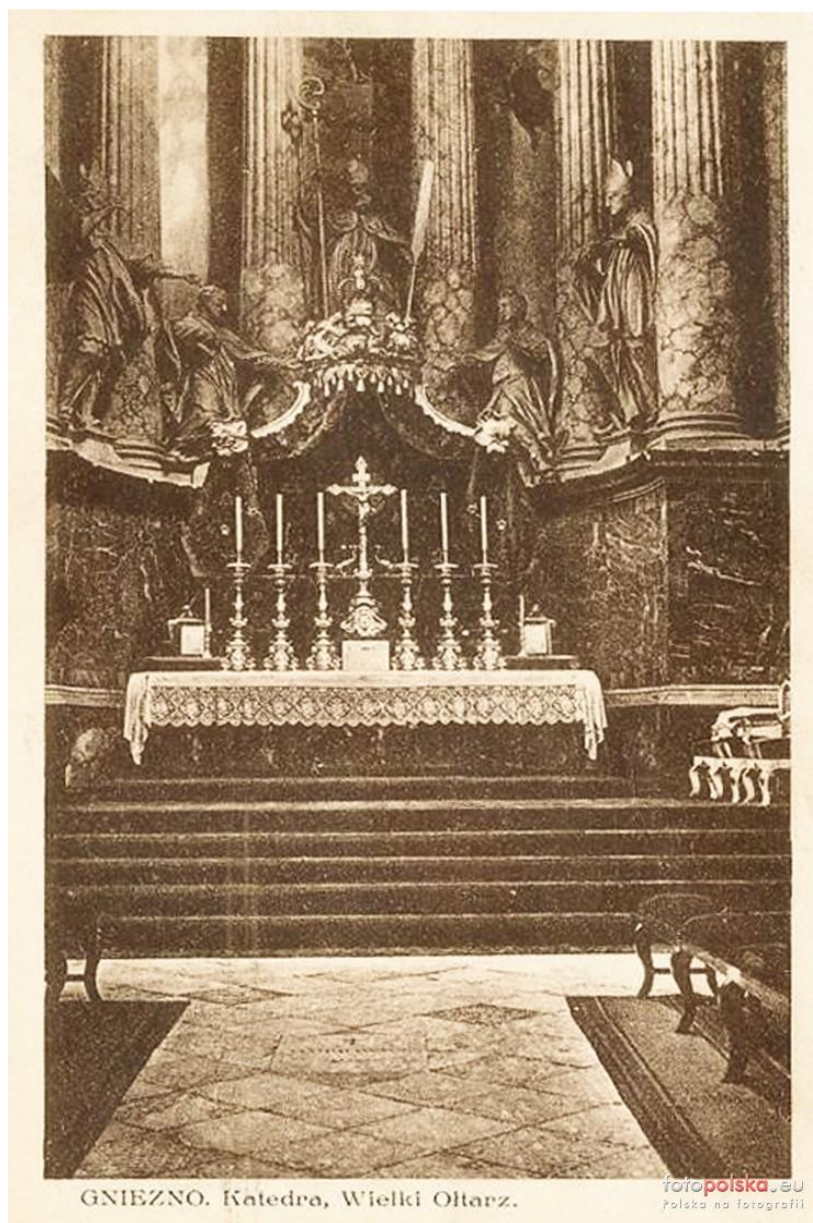
KARTA SAMOOCENY UCZNIĄ

UCZEŃ	
Czego się dowiedziałem?	
Czego się nowego nauczyłem?	
Co stanowiło największą trudność w zadaniach w katedrach?	
Co stanowiło największą łatwość w zadaniach w katedrach?	
Co było najłatwiejsze w realizacji wizytówki multimedialnej?	
Co było najtrudniejsze w realizacji wizytówki multimedialnej?	

FOTOGRAFIE DAWNEGO WNETRZA KATEDRY NMP W GNIEŹNIE

1. Przedwojenne zdjęcia wnętrza Katedry w Gnieźnie:

GNIEZNO. Katedra, Wielki Ołtarz.

Zdjęcie pochodzi z:
https://gniezno.fotopolska.eu/Gniezno/b32848,Wnetrza_katedry.html?f=651687-foto

Zdjęcie pochodzi z: https://gniezno.fotopolska.eu/Gniezno/b32848,Wnetrza_katedry.html?f=576967-foto

2. Przedwojenne zdjęcia wnętrza Katedry w Poznaniu i zdjęcia zniszczeń wojennych Katedry:

Własność Miejskiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu. Zdjęcie pochodzi z: [www. cyryl.pl](http://www.cyryl.pl), sygn. CYRYL_18_10_1_9_0003

Fot. Roman Stefan Ulatowski. Własność Miejskiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu.
Zdjęcie pochodzi z: [www. cyryl.pl](http://www.cyryl.pl), sygn. CYRYL_18_10_1_9_0001

Własność Miejskiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu. Zdjęcie
pochodzi z: [www. cyryl.pl](http://www.cyryl.pl), sygn. CYRYL_18_10_1_9_0004

Fot. Stefan Leszczyński. Własność Miejskiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu. Zdjęcie pochodzi z: [www. cyryl.pl](http://www.cyryl.pl), sygn. CYRYL_18_10_1_1945_4_0002

MATERIAŁ POMOCNICZY

FRAGMENTY KAZAŃ KARD. STEFANA WYSZYŃSKIEGO

„Najwspanialsze zabytki, sięgające przeszłością daleko w dzieje kultury Narodu, odnawiają się na szlaku starej polski: Poznań, Gniezno, Trzemeszno, Kruszwica. Najstarsze świątynie zrzucają nalot wieków i wydobywają z siebie dawne, autentyczne, zamierchłe piękno. Czy nie jest to wymowne? Odbudowa świątyń świadczy o tym, jak żywa jest wiara Narodu. Tak przygotowujemy również nasze duchowe oblicze na Tysiąclecie chrześcijaństwa. Oczyszczonym i odnowionym murom, wydobywanym z niepamięci reliktom przeszłości niech odpowiada zdrowy duch naszego narodu.”

„Regotyzujemy życie i obyczaje chrześcijańskie.[...] wracamy w regotyzacji katedry do jej dawnych kształtów. Oglądajcie te proste kamienie, ręką pierwszych budowniczych wyciosane bloki. Zobaczcie, jak są proste, jak dokładnie leżą! Jeden na drugim wznoszą się wzwyż, ku niebu. Ta prostota daje przedziwne piękno, wspaniałą harmonię prześwitów w modlitewnym uścisku łuków, dźwigających się ku niebu. Przypomina nam prostotę ducha Ewangelii Chrystusowej. Urzeczeni nią, jakże byśmy pragnęli wrócić do prostoty pierwszych wieków chrześcijaństwa, aby wymowa Ewangelii była wyrazista; aby chrześcijańskie obyczaje narodu były czytelne, zrozumiałe, krzepiące, aby jednoczyły nas wszystkich w jedną rodzinę dzieci Bożych. Przyglądajcie się, najmilsi, tej pracy wewnątrz katedry. Powrót piękna i wymownej prostoty jej pierwotnych, surowych kształtów jest tylko wyrazem naszych najgłębszych pragnień, aby podobnie wyglądało chrześcijańskie życie naszego Narodu.”

„Gdy przed kilku laty w Gnieźnie rozpoczęliśmy dzieło regotyzacji zburzonej Bazyliki Prymasowskiej, na kamieniach znaleźliśmy znaki kamieniarskie sprzed kilku wieków. W ten sposób uwiecznili się kamieniarze, którzy budowali bazylikę. Tynki przykryły ich wymowne znaki, ale je odczytaliśmy. Dziś głoszą chwałę ludzi, którzy wypowiadali swą wiarę, uderzając sercem i młotem w kamień. W budownictwie Kościoła istotne jest bowiem nie to, że martwe kamienie przemieniamy w świątynie, ale to, że martwe kamienie, harmonijnie złożone, przemawiają do nas i głoszą chwałę Boga.”

„Przeszłość jest trwałym dorobkiem i fundamentem, na którym Naród opiera nogi w marszu ku przyszłości. Naród wyrósł z przeszłości, dlatego liczy się z nią i całuje prochy odkopanych reliktyw czy to w podziemiach katedry

prymasowskiej w Gnieźnie, czy w podziemiach katedry poznańskiej, czy tu na Wawelu – wszędzie, gdzie dokopuje się swej szlachetnej przeszłości, sięgającej coraz głębiej wstecz, w miarę, jak wysiłkiem nauki lepiej ją rozpoznajemy.

Nie może być dobrego startu w przyszłość, jeżeli obecna rzeczywistość nie uznaje przeszłości, jeżeli nie wychowamy wsię w kulcie niemal religijnym dla wszystkich darów natury i łaski, które nas zjednoczyły i umocniły w Naród. W rzeczywistości współczesnej, która jak wąska nitka dzieli przeszłość od przyszłości, musimy chodzić – jak na przełęczy – oględnie i ostrożnie, by nie utracić i nie rozproszyć dorobku przeszłości, lecz by go wnieść w przyszłość, obficie odżywiając nim idące pokolenia.”

Cyt. za: S. Wyszynski, *Dziela zebrane*, t. 4, s. 51; t. 5, s. 162-163; t. 7, s. 508, t. 17, s. 41-42.

Literatura:

1. V. Julkowska, K. Moskiewicz, *Poradnik dydaktyczny dla nauczycieli prowadzących zajęcia pozalekcyjne w ramach projektu „Cyfrowa szkoła wielkopolsk@2020. Akademia Kształcenia Wypredzającego*, Poznań 2018;
2. *Katedra Poznańska. Niegasnący płomień wiary*, Poznań 2006;
3. Z. Rola, *Tajemnice Katedry Gnieźnieńskiej*, Gniezno 1997;
4. *Katedra Poznańska – regotyżacja, czyli przebudowa z lat 1947-1956*, na: <https://odbudowarekonstrukcjapogonia.wordpress.com/2017/12/01/katedra-poznanska-regotyżacja-czyli-przebudowa-z-lat-1947-56/>;
5. J. Assmann, *Pamięć kulturowa. Pismo, zapamiętywanie i polityczna tożsamość w cywilizacjach starożytnych*, Warszawa 2008;
6. *Pół wieku milenium. Religijne, polityczne i społeczne aspekty obchodów Tysiąclecia Chrztu Polski (1956-1966/1967)*, red. B. Noszczak, Warszawa 2017;
7. *Milenium kontra Tysiąclecie 1966*, red. K. Białecki, S. Jankowiak, J. Miłosz, Poznań 2006;
8. G. Duby, *Czasy katedr: sztuka i społeczeństwo 980-1420*, Warszawa 1997;
9. S. Otto, *Katedra gotycka: jej narodziny i znaczenie*, Warszawa 1990.